

TİCARET BORSALARINA DAHİL MADDELER VE BU MADDELERİN ALIM VEYA SATIMLARININ TESCİLİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Amaç

Madde 1 - 5590 sayılı Kanununun 52 nci maddesine istinaden hazırlanan bu Yönetmeliğin amacı; hangi maddelerin Ticaret Borsalarına ne surette dahil edilebileceğini, bunların borsalarda alınıp satılabilecek en az miktarının alım veya satımlarının Borsaya kimler tarafından hangi usul ve esaslara göre tescil ettirilebileceğini ve tescil ücretinin hangi tarafça ödeneceğini düzenlemektir.

Deyimler

Madde 2 - Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Birlik deyimi,
Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğini,
- b) Borsa deyimi,
Ticaret Borsalarını,
- c) Bakanlık deyimi,
Sanayi ve Ticaret Bakanlığını, ifade eder.

Borsaya Dahil Maddeler

Madde 3 - Borsa kurulan yerlerde hangi malların borsada alım veya satımının mecburi olduğu ve bunların en az miktarları Borsa Meclisinin teklifi üzerine Bakanlıkça tayin olunur.

Bir maddenin borsaya dahil edilmesi veya borsaya dahil bir maddenin borsadan çıkarılması Yönetim Kurulunun teklifi, Meclisin kararı üzerine Bakanlıkça tayin olunur. 5590 sayılı Kanununun 50 nci maddesine göre, borsalarda numune veya tipler üzerinde mal alınıp satılır. Bu itibarla, herhangi bir maddenin borsaya dahil edilebilmesi için;

- a) Tiplerinin tesbit edilmiş olması, yani standardizasyonunun yapılmış bulunması,
- b) Standardizasyonu yapılmamış ise, tiplere ayrılması, numuneyle temsili mümkün misli mallardan olması (canlı hayvan ve balık müstesna),
- c) Türkiye ve borsa bölgesi dahilinde ticaretinin önemli miktarlarda yapılması, ayrıca borsanın bulunduğu yerde fazla miktarda üretilmesi veya tüketilmesi, yahut da ihraç, ithal veya tevzi edilmesi,
- d) Genellikle stoklamaya elverişli olup, çabuk bozulan mallardan bulunmaması, (Fenni stoklamaya tabi tutularak çabuk bozulmaması sağlanan mallar istisna edilebilir),
- e) Teamülen toptancı hal ve mevzuuna giren yaş meyve ve sebzelerden olmaması,
- f) Arz ve talebinin değişken olması, rekabet konusu bulunması,
- g) Borsada alım ve satıma tabi maddelerde grup isimleri değil, mutlak olarak madde isimleri nazara alınması, aynı maddelerin aynı isimle belirtilmesi,
- h) Kabuklu, iç, tuzlu ve hava kurusu gibi çeşitli şekilde ticareti yapıları maddelerin tek madde olarak tesbit edilmesi, ancak en az miktarının ayrı ayrı belirtilmesi.

En Az Miktar

Madde 4 - Borsa muameleleri, borsaya dahil bir maddenin tesbit edilmiş bir miktarı veya fazlası üzerinden yapılan alım veya satımlardır. Borsa muamelelerine ve tescile esas olan ve her madde ve borsaya göre değişen bu miktara, "borsa muamelelerinde en az miktar" denir.

En az miktarlar, borsaların bulunduğu yerdeki mahalli piyasa teammüllerinde toptan sayılan miktarlar esas tutularak belirlenen miktarlardır.

En az miktar Yönetim Kurulunun teklifi, Borsa Meclisinin kararı üzerine, Bakanlıkça tayin olunur. Borsaya dahil edilecek maddeler ve bunların en az miktarları hazırlanacak bir cetvel halinde Bakanlığa sunulur.

İlân

Madde 5 - Borsaya ilk defa dahil edilen maddelerin neler olduğu, bunların en az miktarları ve borsa yerleri, borsaya dahil edilmiş bir maddenin borsadan çıkarıldığı, Bakanlığın onay tarihi ile birlikte mahalli bir gazete ile yayınlanmak, gazete yoksa, diğer uygun vasıtalarla ilân edilmek suretiyle ilgililere duyurulur. Ayrıca, borsanın ilân tahtasında ilân edilir.

Borsa Çalışma Alanı

Madde 6 - 5590 sayılı Kanunun 3277 sayılı Kanunla değişik 33. maddesi gereğince il borsalarının çalışma alanı buldukları il, ile borsalarının çalışma alanı buldukları ile sınırları ile çevrili olan yerdir. İl borsaları ile borsalarının çalışma alanları dışında faaliyet gösterirler. Ancak, il borsalarının çalışma alanı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca Birliğin görüşü alınmak suretiyle daraltılabilir ve genişletilebilir.

Borsa Yeri

Madde 7 - Borsa yeri; borsaya dahil maddelerin biri veya birkaçı yahut tümünün alım satımlarının yapılması için Yönetim Kurulunun Borsanın merkez binası içinde veya dışında tahsis ettiği veya belirlediği salon veya pazar yeri yahut da özel alım satım yeridir.

Borsalar, alım satımlarının yapılması için gerekli borsa yerlerini sağlamak ve bunları gerekli şekilde donatmakla görevlidirler.

Borsa yerlerinin niteliği ve çalışma şartları Bakanlıkça tesbit edilir.

Borsa İçi Borsa Dışı Muameleler

Madde 8 - Borsa yerinde yapıları muamelelere "Borsa içi muamele", borsanın çalışma alanı içinde olmakla beraber, borsa yeri dışında yapıları muamelelere "Borsa dışı muamele" denir.

Borsa Muamelelerinin Yapılacağı Yerler

Madde 9 - Borsaya dahil maddelerin tümünün alım satımlarının borsa yerinde veya şubelerinde yapılması esastır.

İstisnai olarak uygun borsa yerleri belirleninceye kadar bazı maddelerin borsa yeri dışında alınıp satılmasına meclisce önceden karar verilebilir. Ancak Bakanlık bu gibi istisnai kararları kısmen veya tamamen geçici veya daimi olarak yürürlükten kaldıracaktır.

Borsa salonunda, borsa yerinde veya borsa şubelerinde yapıları alım satımlarda bilfiil simsar, komisyoncu ve ajanlık hizmeti yapılmadıkça bu hizmetlerden dolayı herhangi bir ücret alınmaz.

Tescil

Madde 10 - Borsalara dahil maddelerin en az miktarları üstünde yapıları alım satım muamelelerinin, borsalara tescili zorunludur.

Ancak borsaların sınırları dışında alım satım yapan taraflardan biri tacir veya sanayici sıfatını haiz olmayan müstahsil ise, tescil mecburiyeti ve tescil ücretini ödeme mükellefiyeti, tacir ve sanayici olan diğer tarafa aittir. Alım satım yapan tarafların her ikisi de tacir veya sanayici sıfatını haiz olmayan müstahsil ise, tescil mecburiyeti tatbik edilmez.

Tescil Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi

Madde 11 - Tescil yükümlülüğü aşağıdaki şekilde yerine getirilir.

a) Alıcı ve satıcının aynı borsanın çalışma alanı içinde bulunmaları halinde muamele, borsa örf ve adetlerine göre tesbit olunan tarafça borsaya tescil ettirilir ve tescil creti ödenir.

Tescil ile yükümlü olan tarafın yokluğu halinde, diğer taraf tescili yaptırmak ve ücretini ödemekle yükümlüdür.

b) Alıcı ve satıcıdan birinin borsanın çalışma alanı içinde; diğerinin dışında olması halinde;

1. İki tarafın bulunduğu yerde borsa mevcut ve mal her iki borsaya dahil, muamelede yazışma, telgraf, telefon veya teleks ile yapılmış ise, akdın kabul ile tamam olduğu yerdeki tarafça o mahal borsasına tescil ettirilir ve tescil creti ödenir. Akdın nerede kabul ile tamam olduğu tesbit edilemediği takdirde, muamele satıcının bulunduğu yerdeki borsaya satıcı tarafından tescil ettirilir ve tescil creti ödenir.

2. Taraflardan birinin bulunduğu yerde borsa mevcut değil veya borsa mevcut olmasına rağmen, mal o borsaya dahil değil veya taraflardan biri yurt dışında ise, muamele diğer tarafça kendi bulunduğu yer borsasına tescil ettirilir ve creti ödenir.

c) Borsaya kayıtlı üyeler, borsanın çalışma alanı dışında yaptıkları ve yukarıdaki fıkralarda belirlenen tescil işlemleri dışında kalan alım veya satımları, kayıtlı buldukları borsalara tescil ettirirler ve ücretini öderler.

d) Borsalara gösterilen yerlerde yapıları muameleler aynı gün, borsa dışında alınıp satılmasına müsaade edilen maddelere ait muameleler, ertesini iş günü akşamına kadar tescil ettirilir.

e) Kamu İktisadi Kuruluşları ile sermayesinin yansından fazlası Devlete ait olan kamu kuruluşlarına yapıları destekleme alım ve satımlarında borsa tescil creti aylık olarak ve en geç ertesini ayın 20'sine kadar ilgili borsaya ödenir.

f) Bilançoları bir merkezde yapıları ve müstakil sermayesi ve muhasebesi bulunmayan kurum ve tüzel kişilerin şube veya ajanlarının borsaya dahil maddelerin alım satımlarından dolayı borsaya kayıtları gerekmez.

g) Aşağıda belirtilen alım ve satımlar tescile tabi değildir. 1. Tüketicilerin kendi ihtiyaçları için yaptıkları alımlar,

2. Ticaret Borsalarına dahil maddelerin en az miktarları kadar veya bu miktarın altında yapıları alım satımlar,

h) Aşağıdaki hizmetlerin bilfiil yapılması halinde bu hizmetlerden dolayı Borsaca ücret alınabilir.

1. Eksper raporu,
2. Ticari kefalet tasdiki,
3. Analiz raporu,
4. Ölçü ve tartı,
5. Depo ve muhafaza,
6. Komisyoncu, ajan ve simsarlık hizmetleridir.

Tescil Süresi

Madde 12- Borsa içi alım satımların aynı gün, borsa dışı alım satımların ertesi iş günü akşamına kadar tescil ettirilmesi esastır.

Ancak, Borsa Meclisince kabul edilen makbul mazaret hallerinden dolayı, süresince yapılmayan tescillerde tescil ücreti, cezasız olarak tahsil edilir.

Makbul mazaret halleri hariç ödemede gecikme durumunda tescil ücreti % 50 zamlı tahsil edilir.

Yurt dışı (ihracat) muameleleri, anlaşmayı müteakip tescil ettirilir. Ancak tescil ücreti alınmaz.

Alım Satımların Borsaca Tescil ve İlânı

Madde 13- Tescil olunan muamelelere ait fiyatlar, alım, satım şekilleri ile beraber aynı gün Borsada yazılı olarak ilân edilir. Ancak, tarafların ticari unvanları ve özel şartlar açıklanamaz.

Tescilin İptali

Madde 14- Borsaya tescil ettirilmiş bir alım satım muamelesi, tarafların yazılı müşterek müracaatları ile iptal edilebilir veya hakem heyeti yahut mahkemeye kararıyla feshedilebilir.

Aynı alım satım muamelesinin mükerreren yapılan tescili Borsaca iptal edilir.

Tescil Ücreti

Madde 15- Tescil edilen muamelenin bedeli üzerinden nispi olarak alınan ücrete "Tescil Ücreti" denir.

Tescil ücreti, nisbi Borsa Meclisinin teklifi, Bakanlığın onayı ile belirlenir ve bu nisbet borsaya dahil olan maddelerin tümüne aynı oranda uygulanmak üzere muamele bedelinin binde birinden az, binde beşinden çok olamaz. Ancak, alınacak tescil ücreti muamele başına 20.000 TL'yi geçemez.

Bu miktar, Bakanlar Kurulu kararıyla üç katına kadar artırılabilir.

Tescil ücretini, muameleyi tescil ettiren tescil esnasında peşin olarak öder. Borsa Meclisleri kendi üyelerinden ileride yaptıracakları, tescillere mahsuben önceden avans alabileceği gibi, istisnai olarak yaptırıkları tescillerin ücretlerinin toplamını, en geç 15 günde ve bir defada sonradan ödemeleri hususunda karar verebilir.

Yurt dışına yapılan satışlardan (ihracat) tescil ücreti alınmaz. Ancak, ihracatçının ihraç ettiği malların yurt içindeki alımları 11. maddenin (a) fıkrasına göre tescile ve ücrete tabidir.

Alım satım muamelesi tescil edildikten sonra, tarafların müştereken yaptıkları tescil ücretini etkileyecek değişiklikler, tescilin yapıldığı gün Borsaya iletilir ve bu değişiklik tescil ücretinde bir artış meydana getirirse, aradaki fark tahsil edilir. Tescil ücretinde azalma meydana gelmişse ve aynı gün Borsaya bildirilmiş ise, fazla alınan ücret iade edilir.

Tescil Mecburîyetinin Takibi

Madde 16- Borsa komiserleri veya borsalar kendi üyelerinin borsa maddeleri üzerinde yaptıkları tescili zorunlu alım ve satımlarının tamamını tescil ettirip ettirmediklerini kontrole yetkilidirler. Bu amaçla, kendi üyelerinin ilgili defter ve evrakını inceleyebilirler.

Bu kontroller sonucunda tescil ettirilmediği anlaşılan alım satım muameleleri Borsaca re'sen tescil edilir, tescil ücreti % 50 zamlı alınır.

Madde 17 - Ticaret Borsalarına dahil maddeler ve bu maddelerin alım veya satımlarının tescili hakkında 15.7.1982 günlü, 17755 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 18 - Bu Yönetmelik, Resmi Gazete'de yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 19 - Bu Yönetmelik hükümlerini Sanayi ve Ticaret Bakanlığı yürütür.

